پانۆرامای ریفراندۆم پاش سێ ساڵ … بەختیار

لە ساڵی ٢٠١٧ و دروست لە ڕۆژەکانی پێش ٢٥ی مانگی ٩ (ڕۆژی ریفراندۆم)، شەڕ و کێشمەکێشیکی زۆر هەبوو لە نێوان ئەوانەی کە باوەڕیان پێی هەبوو (ریفراندۆم) و ئەوانەش کە باوەڕیان پێی نەبوو. لە زۆر جێگادا ئەبووە مایەی مشتومڕێکی وا کلکی کەری تیا ئەقرتا….

ئەو مشتومڕە بە پێی ڕادەی بیرکردنەوە و باوەڕی کەسەکان هەمەجۆر بوون.

جۆرێکیان ئەوانە بوون کە لە پێشەنگدابوون و ئەوانەی کە کوێرانە بڕوایان بە هەر بڕیارێک بوو کە لە دەمی مەسعود بەرزانییەوە بهاتایە دەر، جا ئەوانەش دوو بەش بوون بەشێکیان ئەوانەی لە لایەنی ماڵییەوە سودمەند بوون لە پارتی و بە جۆرێک ژیانی ماڵ منداڵیان پەیوەست بوو بەو پەیوەندی و داهاتەی لە پارتییەوە دەستیان ئەکەوت بۆ ژیان… بەشەکەی تریان ئەوانەبوون کە وەک پەندەکە ئەڵێ (ئاگایان لە مەحموی بە زەوار نەبوو) هەرگیز ئاگاشیان لێ نابێت، سەرسەختانە بەرگرییان لەو بڕیارە ئەکرد بێ ئەوەی بیر لە هیچ ئەنجامێکی ئەو بڕیارە و کاریگەرییەکانی بکەنەوە.

ئەتوانین لقێکی تریش لەم بەشە بکەینەوە کە ئەوانیش زۆرایەتییەکی زۆری کوردن، هەر شتێک بۆنی ووڵات و ماف و یان هەر باسێک لە بەرژەوەندی کورد بێت ئەوان لەگەڵین، بە نمونە ئەگەر لایەنێکی دڵسۆزی کورد و بەهێز هەبوایە لەو کاتەیا لەگەڵ ئەوەدا نەبوایە کە ریفراندۆم بکرێت، ڕەنگ بوو ئەم لقە بچونایەتە بەرەی ئەو هێزە، هەر بە هەمان مەبەست (بەرژەوەندی کورد).

ئەتوانرێت ئەمانە بە دڵسۆزەکانی کورد و دڵزۆکەی ناوزەد بکرێت، چونکە کورد ئەوەندەی دەردەسەری بینیوە بەدەست دوژمنە ناحەزەکانییەوە، نەوە دوای نەوە ئەم دەردەسەرییانە هەر بەردەوام بووە، چینێکی ناو کۆمەڵگا هەیە شوێنکەوتوی هەر دیاردەیەکە کە بوترێت لە بەرژەوەندی کوردە.

جا ئەم یەکلاییکردنەوەیە لە بریارەکان لای ئەم لقە، تەنها لایەنی بەهێز دروستی ئەکات، بە هۆی دەسەڵاتی بەسەر میدیا و سەرچاوەکانی داهاتدا و هەروەها دەسەڵاتی چەکداری کە پارتی لەو کاتانەدا هەموو ئەوانەی بەدەست بوو.

ئەم جۆرەیان کە لە دوو بەش پێکهاتبوو، بە سەر و ماڵ هەموو

شتکیان خستبوو خزمت ئو دزو، ئوانیان ب خائن و داردستی دوژمنی کورد ئزانی ک لگ ریفراندم نبوون.
بام ل استیا لاینکی تری نازی ب ریفراندم، ئوانیش ل چند جرک پکهاتبوون.
بشکیان بباوییکیان لو سرچاوی گرتبوو ک مژوی ابردوی بیاردری دزکیان لبرچاو بوو، ک بهیچ جرک وناکی تیا بدی نئکرا.
ئگر ب ابردودا بگیتو و چاو ل پچ ون و دیارکانی وی ئو حیزب و بنمای بکیت بت درئکو، هیچیان خرکی ب کورد تیا نبوو، نک هر ئو بکوو ئگر ب چاوکی بک تیژ لی بوانی ئتوانی بیت، خیانتی وت و حاشاهنگر.
بشکی تر لم ب بوای بو بنمای و هبت حیزبکشی لگدابت… وردتر بیریان لو کردبوو ب لبر چاو گرتنی ئو پیوندیی بهزی ل نوان ئوان و تورکیا هبوو، یان باشتر بن ئو بو بردنی ک تورکیا ئیوت ب کوردستان ل ی پارتییو.
بگومان هر کوردک ب ونی ئزان ک تورکیا چاوی ب کورددا هنای چ جای ئوی ک کورد ببت خاون بیاری ریفراندم ب سربخیی کوردستان.
ئوان ب ئاشکرا ب پردئن (ل هر جگایکی جیهان ئگر چادرک ب ناوی واتی کوردستانو هبکر ئم ئیسوتنین)، جا بیهن برچاوت ئوان (پارتی) ک پیوندییکی بو شوی بت لگ تورکیا، هر ئوان… بانگوازی ریفراندمی سربخیی بکن ئب چی و چن بت…؟!.
ئو گروپ یان ئو بش ک بوایان نبوو بو دز ک ل لاین مای بارزانییو پشوایتی بکرت، ئاوای ب ئچوون و وایان لکدابوو ک، ئم هیچ نیی جگ ل پیلانک ک تورکیا کی خستبت و ئران و عراقیشی تیا بشدار کردبت چونک ئوانیش ناحز و دوژمنی پل یککانی کوردن همیش.
ئم پیلان هبت ب خوندنوکی زر ژیران ل لاین تورکیاو ب او بچون و هوستکانی ژئاوا و ئمریکاو کراو، ک ئوان لم کاتیا ب هیچ جرک پشتیوانی ل یفراندم و سربخیی کوردستان ناکن هیچ نبت لم کاتیا.
ئگینا تورکیا چن ئم پیلان وا کئخات ک دنیا نبت ل ای ئمریکا و واتژئاوایکانی بیار بدست.
“باستی وای، تورکیا واتک خاون دزگاکانی لکینوی، بیارکانی لسر توژینو ئنجام ئدا. هبت بریاری ل شوی

ریفراندۆم و سەربەخۆیی بۆ کوردستان، لەم کاتەیا تەفکرینی زۆری ناوە کە ئەمریکا بەربەست ئەبێ لە پێشیدا. بە هەی بەرژەوەندییەکانی لەگەڵ دوژمن و ناحەزەکانی کورد و ڕاگرتنی دەیان لەم کاتە هەستیارەی کە لە کێشمەکێشکی زۆردایە لەگەڵ ڕوسیا و چین، بە ئەوەی دەستەکانی لەدەست نەدا لە ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاست".
لەو کاتانەدا بریارێکی لە شێوەی (ریفراندۆم) و سوربون لەسەری و دژایەتی کردنی ئەمریکا بەو ڕونییە، تەنها شکست پێهێنانی ئەو پرۆسەیەی لێ ئەکەوێتەوە.
هەروەها بەهانەیەکی باش ئەبێت بە هێزەکانی عیراق کە لەشەڕی داعش بە سەرکەوتووی دەرچوون، هێرش بکەنە سەر کوردستان و دۆخەکە بگەڕێتەوە ئەو سەردەمەی بەعسی سەدام کە دەسەڵاتی بەسەر هەموو عراقدا هەبوو.
ئەم سیناریۆیە ئەگەر بە ووردی و چاوێکی ڕەخنەگرانەوە چاوی لێبکەیت زۆر لۆجیکی ترە، لەوەی بنەماڵەی بارزانی و پارتی مەبەستیان بێت بناغەی ووڵاتی سەربەخۆی کوردستان دابمەزرێنن، لەبەر چەند هۆیەک، یەک لەوانە، بە دەنگەوە نەهاتنی دەسەڵاتی حاکم لە کوردستان بۆ دروستکردنی بناغە سەرەکییەکانی بوونی ووڵاتێک، لە لایەنی ئابورییەوە کە کوردستان بە هیچ شێوەیەک نییەتی، ئابوری کوردستان هیچ ئامادەییەکی تیا نییە کە خەڵکەکەی بژێنێ تەنانەت بە شەش مانگیش.
لە ماوەی ساڵانی زۆری دەسەڵاتی پارتی و یەکێتی هیچ کارێک نەکراوە بۆ بنیاتنانی ئابورییەکی سەربەخۆ کە لە ڕۆژێکدا کە ناحەزەکانی کورد کە چواردەوریان گرتووە، بتوانێ خۆی پێ بەڕێوە ببات.
سەرەڕای ئەوەی کە لە کوردستان بۆ ماوەیەکی زۆر نەوت فرۆشراوە و داهاتی بووە. هەروەها گومرگی ناوخۆ و دەرەوە هەبووە و داهاتی باشی لێ پەیدا بووە، ئەم داهاتانەش هیچی نەنێردراوەتەوە بۆ حکومەتی مەرکەزی و موچەی خەڵکیش بە باشی نەدرواوە هەمیشە لەی بڕاوە بە کەموو کوڕی پێیان دراوە. بەڵام خەزینەکانی کوردستان هەمویان بەتاڵە هیچیان تیا نییە، کەواتە ئەم داهاتە و ئەو هەموو پارەیەی کە هاتونەتە کوردستان تەنها بۆ بەرژەوەندی تاکە کەسی بەکارهاتوون و نەکراوە بە کۆڵەگەیەک بۆ ڕاگرتنی دیوارەکانی دروست کردنی وڵاتی کوردستان.
دروست کردنی یەکدەنگی لە ناو حیزب لایەنەکانی کوردستان، کە ئەویش بە هیچ جۆرێک بوونی نییە و خۆتاری سەرەکی بە شێوەیەکی سەرەکی پارتییە، چونکە هیچ ڕایەکی تری قەبوڵ نییە کە ڕاستەوخۆ بەرژەوەندی پارتی بنەماڵەکەی خۆیانی تیا نەبێ، تەنها ئەو لایەن حیزب و کەسایەتیانەی پێ باشە کە بە پارتی نەڵێن "نەخێر".

پاشان ئەم دەسەڵاتە تاکو ئێستا دامەزراوەیەکی نییە بە یەکخستنی زمانی کوردی و پەرەپێدانی ئەو زمانە.

لە هەموو وڵاتانی جیهان دامەزراوەیەکی لەو شێوەیە هەیە بۆ پەرەپێدانی زمان لە بەرئەوەی زمان هەمیشە لە گۆڕاندایە و زمانیش یەکێکە لە کۆڵەگەکانی بوونی هەر وڵاتێک، چۆن ئەکرێت ئەوەندە بەخەمی دروستکردنی وڵاتێک بیت بەڵام خەمی زمانەکەیت نەبێت.

لەبەر ئەم هۆیانە و کۆمەڵێ هۆی تر ئەو بەشە ناڕازی بوون لەسەر ریفراندۆمەک کە ئەنجامەکەی لە لای هەر کەسێکی کە تۆزێک بیرکردنەوەی هەبێت، ڕوون بوو.

لە لایەن دارێژەرانی سیناریۆکەوە ئەو پیلانە وا مەحکەم دارێژرابوو کە ئاسان نەبوو هەر کەسێک وەڵامی نەخێر بێت(بۆ سەربەخۆیی کوردستان).

هەر وەکو لەسەرەوە باسکرا ئەوەی هاوڕا نەبوایە لەگەڵی بە خائن ناوزەد ئەکرا، بۆیە ئەو کەسانەی کە ووتیان نەخێر خرانە خانەی ناپاکەکانەوە.

ئەو کەسانەی کە هیچ بەرژەوەندییەکیان نەبوو لەگەڵ پارتیدا ئێستاش سورن لەسەر ئەوەی کە ئەو پرسەی ریفراندۆمە ڕاست بوو ئێستاش ئەگەر جارێکی تر بکرێتەوە ئەوان هەر بە بەڵێ دەنگی پێ ئەدەن، “ئەی خۆ ئەوەیان ڕاستە هیچ کوردێک نییە بە سەربەخۆیی کوردستان بڵێ نەخێر”.

بەڵام ئەگەر ووردبینانە چاوی لێ بکەی زۆر بە ئاسانی بۆت دەرئەکەوێت لە ئەنجامی ئەو پرسەیە، تەنها ناحەزە هەمیشەییەکانی کورد سودمەند بوون کە پاشان ئەو کارەساتەی لێ کەوتەوە کە بە ١٦ ئۆکتۆبەر ناوی دەرکرد، بەڵام بێگومان ئەوە ئەنجام بوو…

ئەگەر وای دابنێین کە ئەو پرسەیە ڕاست بوو بە مەبەستێکی ڕەوا بوو کە کوردستانێکی سەربەخۆیە، بەڵام کە سەری نەگرت ئەبوو ئەو دەسەڵاتە وازیان بهێنایە و دور بکەوتنایەتەوە بۆ هەموو ئەوانەی دەستیان هەبوو لەو پرسەیە و هاوڕاش بوون لەگەڵی. ئەوەیان ڕابگەیاندایە کە هەڵەیان کردووە و ئیتر مەیدان چۆڵ ئەکەن بۆ ئەوانەی کە باشترن لەوان.

بەڵام تەواو بە پێچەوانەوە دەسەڵاتیان هەر بەردەوامە و تەنانەت داوای لێبوردنیشیان نەکرد، لە جاران توند و تیژن وەک ئەوەی نە با بوبێ و نە باران.

لە کۆتایدا زۆر ڕونە بەردەوامی دەسەڵاتی ئەو لایەنانەی کە چەندەها ساڵە مەینەتی بەسەر خەڵکی کوردستاندا ئەهێنن سودیان لە ناهۆشیاری بەشی زۆری خەڵکی کوردستان بینیوە هەر جارەی بە درۆیەکی جیاواز خەڵک ئەخەنە سەما و “سود لەو سۆز و خۆشەویستییەی خەڵک ئەبینن بۆ

کوردستان، هەروەها بە تامەزرۆیان بە بینینی کوردستانێکی سەربەخۆ” بە بێ ئەنجام گەیاندنی مەبەست و بەرژەوەندیەکانی خۆیان.

بەختیار
25/9/2020